СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ X. | Олифантъ, Па. Четверъ 27-го Новембра 1902. | Число 48.

Що чувати въ свѣтѣ.

Точне обчислене голосôвъ зъ послѣдныхъ выборôвъ выкликало правдивый переполохъ въ рядахъ капіталістôвъ. Показало ся именно, що робôтничо-соціялістична партія росте зъ нечуваною скоростію. На еи кандидатôвъ вôддано сего року звишь 400 тысячь голосôвь, а сесе не жарты, наколи зважимо, що пôдчасъ выбору президента, въ 1900 роцѣ, начислено лише 83 тысячѣ голосôвъ, вôдданыхъ на соціялістôвъ. За два роки слѣдный ту такій зрôсть, якого нѣхто не надѣявъ ся въ Сп. Державахъ. Майже пять разôвъ больше — а щожь буде за 10—15 лѣтъ? Міліоны американьскихъ робôтникôвъ якъ оденъ мужь пôдуть то дѣ до выборчои урны, щобы выбрати своихъ представителѣвъ до соймôвъ и конґресу, своихъ урядникôвъ, свое правительство. Тверда школа житя въ ярмѣ капіталістôвъ, навчить ихъ розуму, а пужда сполучить въ могутну армію, що безъ стрѣльного оружя и проливу крови поборе всю неправду и проголосить права людины.

Вачимо отже, що горстка капіталістôвъ мае чого журити ся и лякати. Скорый зрôстъ робôтничо-соціялістичнои партіи, се для нихъ зловѣщій знакъ, страшный засудъ, писаный рукою божою и звѣсный зъ библійнои исторіи: „Мане, текелъ, фаресъ!“ Правда, они теперь схочуть ратувати ся, бо заговорили послѣдными часами про енерґічну борбу въ соціялізмомъ, про до-якй соціяльно-економічнй реформы, про сполуку двохъ капіталістичныхъ партій — републиканьскои и демократичнои, та чи-жь сесе поможе имъ що? Розвидняючій ся день не спинить нѣяка сила въ свѣтѣ.

Школьнй власти сповѣстили на дняхъ, що въ державѣ Пенсилвеніи было минувшого року 29 тысячь 631 публичныхъ школъ. Учило въ нихъ 30 тыс. 640 учителѣвъ и 22 тыс. 55 учительокъ, а ихъ удержане стояло державу 11 міліонôвъ 311 тыс. 871 долярôвъ. До всѣхъ тыхь школъ ходило загаломъ 1 міліонъ 163 тыс. 509 дѣтей. Поважнй числа хочь куда! Чимало европейскихъ державъ, якъ пр. Росія, Австрія, Италія, Испанія и пр. не можуть почванити ся такимъ числомъ школъ.

Въ Орліансъ, Ла. вôдбула ся минувшого тыжня конвенція „Американьскои Федераціи Працѣ“, найбôльшои робôтничои орґанізаціи въ свѣтѣ. На конвенцію зъѣхало ся около 450 делеґатôвъ зъ цѣлои Америки, Канады, Мексико Гавайскихъ островôвъ, Кубы. Филиппинôвъ и полудневои Америки. Орґанізація росте также мовь на дрôжджахъ. Передъ рокомъ не мала она больше, якъ 1,400.000 членôвъ, а днесь числить ихъ звышь 1,975.000. Отже прибуло еи около 600 тысячь новыхъ членôвъ. Юніи, якй належать до сеи федераціи, оголосили въ минувшôмъ роцѣ 217 страйкôвъ, въ котрыхъ взяло участь 413 тысячь робôтникôвъ. Зъ того числа выграно 131 страйкôвъ, втрачено 76, а 10 еще не порѣшеныхъ. 250 юній выбороло собѣ пôдвышку платнѣ, а 150 вкорочене дня працѣ.

Замѣтно, що на конвенцію прислали своихъ представителѣвъ навѣть европейскй орґанізаціи робôтничй. Деякй зъ нихъ внесли проектъ, абы й европейскй орґанізаціи були принимані до „Американьскои Федераціи працѣ“.

Посолъ Стапіньскій, оруде въ рукахъ галицкихъ Полякôвъ гакатистôвъ, котрыхъ напала скаженина польщити и заливати галицку Русь Мазурами, приѣхавъ вже до Сп. Державъ и знаменито вывязуе ся изъ своеи пôдлои задачѣ. Кажемо пôдлои, бо дѣйсно е се найбôльша пôдлота въ свѣтѣ, найстрашнѣйше варварство XX. столѣтя брати собѣ за задачу выкинути якійсь народъ зъ его батькôвщины и вынародовити, знищити безъ пощады. До сего способна лише зледащѣла польска шляхта и еи льокаѣ въ родѣ Стапіньского! Прійде одначе день и година, коли прокине ся нашъ безталанный народъ. Прійде той часъ, и горе тодѣ польской гакатѣ, горе нашимъ ворогамъ! Мы вступимо въ слѣды Чехôвъ та й Ирляндцѣвъ, возьмемо примѣръ зъ Бурôвъ и Македонцѣвъ.

Стапіньскій загадуе обѣхати всѣ бôльшй польскй кольоніи въ Сп. Державахъ. Доси бувъ уже въ Ню Йорку, Чікаґо и Мілвоке, а всюда аґітуе горячо, высылае грошевитыхъ Полякôвъ на кольоніи до сходнои Галичины и выволошуе въ той цѣли „оґністе“ промовы. Змѣстъ его промовъ такій: Американьскй Поляки, еміґранты зô всѣхъ трехъ заборôвъ, повиннй ити до Галичины, бо тамъ польскій елементъ тѣшить ся найбôльшою свободою. Най переселяесь кождый, хто мае грошѣ, але не до заходнои, лишь до сходнои Галичины — на Русь. Тамъ земля добра и дешова, рускій народъ темный и непорадный утѣкае въ заморскй краѣ, а що найважнѣйше польскй переселенцѣ причинять ся тамъ до управильненя вôдносинъ мѣжъ Поляками и Русинами... Правительство буде щиро опѣкувати ся такими заволоками. Тамъ жде ихъ рай, неоденъ доробить ся майна.

Треба еще запримѣтити, що польско-американьска праса, та сама праса, що такъ гавкае на пруску гакату, що мога пôдпирае змаганя Стапіньского. Всѣ польскй часописи, зъ вымкою »Ameryk-и«, »Ech-а« и »Robotnik-а« росписують ся широко на тему; „Повротна фаля Полякуфъ“! Навѣть буцѣмъ-то поступова »Straż« и ліберальна »Zgoda« не лѣпшй. Все, иначе саранча, зъѣло бы Русинôвъ.

Другимъ разомъ напишемо больше о тôмъ предметѣ.

Римъ и католицизмъ втратили дуже много на Филипинахъ. Якъ звѣсно, велика частина филипиньскихъ католикôвъ вôдорвала ся вôдъ Риму и основала т. зв. народну независиму церковь. Належать ту всѣ поступовцѣ, цѣла филипиньска интеліґенція, богато мѣщанъ, купцѣвъ, урядникôвъ и загаломъ найбôльше впливовй круги населеня. Нѣчо проте дивного, що нова секта крѣпшае чимразъ больше, а католицизмъ тратить ґрунтъ пôдъ ногами. Головою секты е енерґічный и меткій епископъ Аглипай.

Въ охрестности Манилѣ и по цѣлôмъ островѣ Люзомъ приходило колька разôвъ до грôзныхъ противкатолицкихъ заворушень.

Вôйна зъ Морами щей доси не притихла. Цѣлый островъ Мінденео гомонить вôдъ неи, хочь американьскй войсковй власти мовчать о нѣй мовь заклятй. Нѣ одна вѣсть не прôдре ся до вѣдомости загалу, бо комендантъ острова повыдалявъ всѣхъ репортерôвъ, а всякй депешѣ и коресподенціи зъ поля боротьбы пôдлягають строгой цензурѣ. Военнй операціи ведуть ся пôдъ наглядомъ головного коменданта арміи Сп. Державъ ґен. Майлеса, котрый перебувае теперь на Филипинахъ.

Холера, о котрой гадали, що вже потахла, выбухла опять въ Манилѣ. Пошесть лютує также мѣжь вôйскомъ. Колькадесять воякôвъ зъ 5. полка пѣхоты занедужало; 7. померло.

Вôдъ давна ожиданый миръ на Панамѣ, заключено заходомъ Сп. Державъ дня 21. с. м. Проводиръ ворохобникôвъ ґен. Герера, и представитель правительства, ґубернаторъ Салязаръ, срѣтили ся на американьскôмъ военнôмъ корабли „Висконзінъ“ и пôдписали условя мира. Є надѣя, що въ цѣлôй Колюмбіи настане незабаромъ миръ и нещасна краина вôдôтхне свобôднѣйше по довголѣтныхъ мѣжусобицяхъ партій, котрй стояли ей такъ много крови.

Селяньскй заворушеня на Украинѣ перемѣняють ся въ хронічну недугу россійского самодержавія, подôбно, якъ то було за небôжечки Польщѣ. Поневоленый, обдираный зъ послѣднои рубашки и позбавленый средствъ до житя народъ не буде нѣколи вдоволеный. Дарма, що нашй славетнй москвофилы такъ захвалюють московскій рай — тамъ все таки пекло.

Найсильнѣйше проявляе ся теперь революційный рухъ, якъ доносить „Искра,, въ полтавской ґуберніи. Селяне бунтують ся тамъ безъ упину, пускають зъ дымомъ добро помѣщикôвъ (дѣдичѣвъ), граблять, нищать збôже по поляхъ и пр.

Російскй Духоборы подали просьбу до турецкого султана, щобы позволивъ имъ переселити ся до Туреччины и принявъ за своихъ пôдданыхъ. Просять его о кусень краю, дебы могли жити супокôйно, не примѣнюючись до якихъ небудь державныхъ або суспôльныхъ законôвъ, устроити ся пôсля вподобы та й управляти рôлю безъ помочи и гнобленя домашныхъ звѣрятъ. Податки хочутъ платити пôсля спромоги и урожаѣвъ.

Султанъ вôдôславъ ихъ петицію до царя.

Загальный страйкъ углекопôвъ у Франціи скôнчивъ ся прôграною робôтникôвъ. Мировый судъ, на котрый они здали ся (подôбно якъ и американьскй майнеры) рѣшивъ справу въ хосенъ капіталістôвъ. Бôльша половина углекопôвъ повернула вже до працѣ.

Ходить чутка, що президентъ французкои републики, Любе, приѣде въ 1904 р. на выставу до Ст. Луйсъ, Мо. Буде вôнъ рѣдкимъ и пожаданымъ гостемъ Спол. Державъ.

Сильный републиканьскій рухъ проявляе ся въ Бельґіи. Знатоки тамошныхъ вôдносинъ доказують, що по смерти короля Леопольда, Бельґія буде проголошена републикою. Сего бажае ¾ бельґійскихъ горожанъ.

Жите короля Леопольда висѣло дня 16. с. м. на волоску. Коли того дня король ѣхавъ до костела, якійсь Рубіно, якъ кажуть анархіста, стрѣливъ до него три разы. Стрѣлы не були влучнй и король выйшовъ цѣло. Заговôрника арештовано.

Страшнй вѣсти про вибухъ вулькана въ Ґватемали надоспѣли позавчера. Показуе ся, що погибло тамъ звышь 7000 осôбъ, а край на колькадесять миль довкруга, представляе одно велике кладовище и дѣло знищеня.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Листопадъ		
27	Ч.	† Филипа
28	П.	Гурія (поч. посту)
29	С.	† Матеи ев.
30	Н.	24. по Сош. Григорія
1	П.	Грудень Плятона, Романа
2	В.	Авдія
3	С.	Григорія, Анатолія

— **Огонь** повставъ зъ незвѣснои причины въ копальни Еурисайдъ, коло Шамокінъ, Па. и перервавъ роботу на довшій часъ. Звышь 800 робôтникôвъ святкувало наслѣдкомъ сего черезъ колька тыжнѣвъ.

— **Зводника** и торговельника живымъ товаромъ Елію Купфершміда, зô Сторожинця на Буковинѣ, арештувавъ аґентъ поліційный Розенштравхъ у Львовѣ. Купфершмідтъ звѣсный бувъ львôвской поліціи яко зводникъ и торговельникъ живымъ товаромъ, котрый вывозивъ дѣвчата свѣтами, и его пошукувано вже вôдъ шести лѣтъ. Теперь приѣхавъ вôнъ знову до Львова, щобы вывезти звôдси живый товаръ, и вышукавъ собѣ якусь жидѣвочку Ґітлю Маню Герцберґъ и ругу дѣвчину, котру хотѣвъ также вывезти, яко свою жену. Изъ найденыхъ при Купфершмідтѣ документôвъ показало ся, що вôнъ мавъ богато всѣлякихъ письмъ, котрй помагали ему вывозити дѣвчата. ¡Мавъ листъ исходячій нѣбы то вôдъ его жѣнки, вывезенои зъ Галичины, що перебувае нѣбы десь въ Калькутѣ, а зъ котрою вôнъ розвѣвъ ся, вôдтакъ посмертну картку якоись дѣвчины, котру також вывѣзъ зô Львова, удаючи, що зъ нею оженить ся, та всѣлякй иншй паперѣ, зъ котрыхъ можна було переконати ся, що вôнъ вандрувавъ по цѣлôмъ свѣтѣ. Крôмъ того найдено при нѣмъ фотоґрафію нѣбы то розведенои зъ нимъ жѣнки въ Калкутѣ, золотый годинникъ, великій пуляресъ и 51 фунтôвъ штерлінґôвъ золотомъ (1224 К). Грошѣ и множество документôвъ зложено до депозиту, а Купфершмідта замкнено до арешту.

— **За** послѣднихъ 11 мѣсяцѣвъ померло въ Калифорніи 38 осôбъ на чуму.

— **Пôдчасъ** ярмарку въ Нижнôмъ Новгородѣ, въ Росіи, выломило ся зъ цирку 6 слонѣвъ тай въ скаженôмъ бѣгу пустилось улицями мѣста. Публика, численно зôбрана на улицяхъ, не могла такъ скоро ратувати ся утечею, наслѣдкомъ чого то слонѣ, то таки самй люде, тратуючи въ переполоху однй другихъ, подусили и покалѣчили звишь 700 осôбъ.

— **Пропала** почта зъ почтиліономъ. Въ Матьковѣ, турчаньского повѣта, Галичина, замѣтили люде на березѣ рѣки Стрыя утопленого коня, що належавъ до Черепанина, зъ сусѣдного Высоцка выжного. Черепанинъ занимавъ ся перевозомъ однокôнкои почты зô Сморжа до Высоцка в. Зъ дослѣдôвъ показало ся, що зъ нимъ зайшовъ припадокъ и то мабуть, коли переѣздивъ черезъ рѣку, бо и кавалки вôзка вôднайшли ся на березѣ а не вôднайшли доси лише самого Черепанина и почты.

— **Незвѣснй** злочинцѣ напали оногды на банкъ въ Рипардсъ, Мо. и розбивши касу динамітомъ, заграбили 1590 долярôвъ. Власти не вспѣли доси выслѣдити злочинцѣвъ.

— **Електричный** трамвай („тріткара) вылетѣвъ изъ шинъ на розѣ 5-ои и Бродвей улицѣ въ Канзасъ Сити, Мо. и зъ цѣлымъ розгономъ ударивъ собою въ недалекій готель. Двѣ особы були при тôмъ убитй, а 16 покалѣченыхъ.

— **Доносять** зъ Шенандоагъ, Па. що наслѣдкомъ застою и запущеня въ часѣ послѣдного страйку, тамошнѣ копальнѣ находять ся въ дуже лихôмъ станѣ. Валять ся ґанки, засувають ся побôчнй хôдники („плейзы“) и лучають ся експльозіи, якй загортають безлѣчь жертвъ зъ помѣжь нещасныхъ робôтникôвъ. Нема дня, абы не занотовано колька нещасть, що звычайно кôнчать ся смертію. А властителямъ майнôвъ навѣть не въ гадцѣ зарадити лиху, бо и щожь ихъ обходять робôтники? Убе 10-охъ, то прійде 20 новыхъ на ихъ мѣсце... Американьскй капіталісты уважають лише, щобы мали якъ найбôльше хôсна зъ робôтника, а его жите и здоровле зачисляють до рѣчей байдужныхъ.

— **Смутокъ** и нещасте стрѣтило загально люблеиого и поважаного Русина та й звѣсного бізнесмена въ Олифантъ, Па. Юрія Хиляка. Коли дня 18. с. м. дѣти палили папѣръ, его 2-лѣтный сынокъ, Иванъ, наблизивъ ся незамѣтно до огню и такъ попѣкъ ся, що помимо скорои лѣкарскои помочи, померъ дня 20. с. м. Земля ему перомъ, а засмученыхъ родичѣвъ най Богъ потѣшить!

— **Чи** не на дармо хвалять ся? Москвофулѣ хвалять ся помѣжь людьми, що до компаніи »Правды« належать такй люде якъ, И. Смитъ зъ Mahanoy City, Pa., Ю. Вретякъ зъ Shenandoah, Pa. и другй. П. Смита и Вретяка знали мы давнѣйше якъ розумныхъ людей отже сумнѣваемось, чи они хотѣли бы належати до такои „честнои компаніи“ якъ компанія »Правды«.

Просимо нашихъ читателѣвъ, щобы при змѣнѣ адресы подавали также свôй давный адресъ.

Редакція.

— **Якійсь** Патрикъ Финерті, майнеръ, застрѣливъ оногды въ Glen Lyon, Pa. формена копальнѣ »Дана Дорісъ, котрый тяжко обидивъ его и не хотѣвъ дати роботы. Убійника увязнено.

— **Вже** вышло трете число гумористично-сатиричнои ґазеты »Оса«. Число се якъ и два попереднй представляе ся дуже гарно. На першôй сторонѣ бачимо прекрасный образокъ »Сироты« зъ вôдповѣднымъ стихомъ. Дальше идуть ось якй цѣкавй рѣчи: дуже смѣшный „Лѣстъ Йошка до Дюра“, „Подорожь москвофульскихъ аґентôвъ“, „Фуця ко баранамъ и овцамъ моральное наставленіе“, стихъ „Свôй до свого“, розмовы кумôвъ, розмова Мошка зъ Иваномъ, новинки, телеґрамы и т. и. а все вельми смѣшне та цѣкаве. Кромѣ сего »Оса« мѣстить въ собѣ кольканайцять образкôвъ не менче цѣкавыхъ та смѣшныхъ. Цѣна за »Осу« дуже низька, бо лишь $1.50 на рôкъ а для читателѣвъ »Свободы« и членôвъ »Союза« лишь $1.00 на рôкъ, розумѣе ся, платныхъ зъ горы, то есть за рôкъ напередъ. Сподѣватись належить, що всѣ розумнѣйшй Русины запишуть собѣ чимскорше сю нову руску ґазету а рускй бизнесмены дадуть до неи свои адвертайзменты.

Адресъ: „Оса“,
Box 375, Olyphant, Pa.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

“Свобода”

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
„ „ „ пôвъ року 1.00

Оплачувати ґазету треба все-гда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру дôстанете вôдъ почтара або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѣ грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 8082.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безъименныхъ допиесей не принимаемо.

Хто хоче, щобы его статя, дописъ и т. п. були вадруковані въ „Свободѣ“ въ четверъ, той мусить прислати намъ тую статю або дописъ такъ, щобы мы ей дôстали найдальше въ попередну суботу.

Пôдъ розвагу.

Єсть се фактомъ, що жите-буте робôтника не може нѣколи стати идеаломъ для того, хто хотяйбы лишь короткій часъ працювавъ коло землѣ, на своимъ ґрунтѣ. Коли бачимо нашого руского робôтника въ Сполученыхъ Державахъ, якій вôнъ щасливый, якъ купить собѣ свôй власный „гавзъ“, а при нѣмъ пару грядокъ землѣ та якъ вôнъ тѣшить ся тыми кôлькома бушлями „бандурокъ“ або якій вôнъ гордый на тую копу капусты, котру мае зъ власного огородця, що не такъ легко хлѣборобъ покидае свою ґосподарску вдачу.

Намъ потреба конечно пôддержати зъ усеи силы се хлѣборобске чуте, а то зъ двохъ важныхъ причинъ: 1) задля загально людскои идеѣ 2) задля національности. Постараю ся хоть коротко пояснити сказане. Що до першои точки оттакъ я се розумѣю.

Робôтницке жите есть житемъ зъ дня на день, по найбôльшôй части середъ найгôршихъ вôдносинъ такъ гиґієнічныхъ якъ и моральныхъ. Фабрика и копальнѣ скоро з'ѣдають здоровле и силу робôтника, а тяжка праця, гôркій трудъ зводять не одного на дорогу піяньства. Въ трунку шукае бѣдный робôтникъ покрѣпленя своихъ упавшихъ силъ и мало-помалу піятика переходить ему въ налôгъ. Додаймо до того тое вѣчне небезпеченьство, яке висить надъ его головою н. пр. въ майнахъ, то не подивуемось, що на розстроеній безвпинымъ страхомъ нервы вôнъ шукае лѣку, и находить задурене въ шклянцѣ або келишку. Треба працювати самому, треба на власнѣ очи бачити довкола себе кôлька разъ до року калѣцтво або смерть, тогды не будемо дивитись чуднымъ окомъ на тое, що така часть робôтниковъ запивае ся. Колижь додамо до того ще той смрôдъ и порохъ и ту задуху, яка всюда пануе по фабрикахъ, не дивуемось вже нѣчому а нѣчому, що вчинить зъ нужды та бѣды робôтникъ. А середъ такихъ обставинъ выростае и цѣле поколѣне робôтниче. Вôдъ семого року неразъ працюе дитина вже на бресѣ чи де инде, щобы помогчи батькови выгодувати родину. Просто плачь збирае чоловѣка, якъ побачить маленкѣ, скуленѣ дѣточки, зôгненѣ цѣлый день при пікованю вугля. Тверде камѣне порѣзало пальцѣ, порохомъ и дымомъ вôддыхае — прийде зима, плаче бѣднятко вôдъ лютого зимна, вôдъ якого костенѣють руки и старому. — А оно ще й не одѣте, не обуте такъ, якъ ся належить.

Та пôдемъ до робôтничои хаты. Тамъ лишила ся жѣнка, мати, на ґосподарствѣ. Бординґерамъ варить страву, пряче, крутить ся вôдъ всходу до заходу сонця по хатѣ, а мѣжь тымъ полишившѣ ся дома дѣточки остають майже безъ нѣякого дозору. Ростуть они якъ гѣ степові квѣтки, не знають нѣ молитвы, нѣ про нѣяку просвѣту. Батько, мати не мають часу ихъ учити, зъ ними заходитись, — цѣла ихъ наука то улиця, де купами збирають ся робôтницкѣ дѣти та вчать однѣ другихъ якъ найскорше всѣлякихъ проклонôвъ та такого, про яке хлѣборобска дитина знае допервa, коли цѣлкомъ пôдросте. Добре еще, коли родичѣ е въ станѣ посылати до школы, але коли се бѣдака, мусить дитина скоро покидати дитячѣ играшки та разомъ зъ батькомъ ити до роботы. Проте богато е такихъ робôтницкихъ дѣтей, котрѣ не знають анѣ отченашу, анѣ однои буквы розпôзнати.

Правда, то, щомъ написавъ ще теперь не вôдносить ся до родинъ рускихъ — мѣжь Русинами Богу дяковати, лѣпше родичѣ дбають про свои дѣти — але се чекае вашихъ внукôвъ, що нынѣ дѣе ся зъ Айрипами, Таліянами и другими. Кому отже ходить о дѣти, а сподѣюсь що всѣмъ Русинамъ, той повиненъ заздалегôдь подумати о ихъ будучности, о ихъ доли. Коли самѣ гаруете, бѣдуете тяжко, повиннѣсьте подумати, можебы судьба дѣтей вашихъ була коли не лекша то певнѣйша.

Та се не есть вже уся причина, задля котрои не бачу богато добра въ робôтничôмъ житю. До того, що пишу спонукують мене ще нашѣ взгляды, а именно національна сторона дѣла. Зô смуткомъ приходить ся сказати, що вже дѣти нашѣ лѣпше знають бесѣду англицку, анѣжь питому свою, руску. Прислухаймо ся, якъ они бесѣдують мѣжь собою на улици, въ школѣ, при забавахъ, а спостережемо, що не ма такои дитины, котра говорилабы по руски. Усѣ розмовляють по англицки; хиба зô старшими вживають рôдной бесѣды и то покалѣченои словачиною. Що буде зъ внукамп?! Легко предвидѣти! Єсли нашѣ внуки лишать ся въ Спол. Державахъ яко робôтники, то они вже цѣлковито переймуть англійщину и вôдречуть ся вôдъ руского народу и обряду. — Чижь не ма вже жадного способу, щобы зберегчи нашихъ потомкôвъ вôдъ вынародовленя и тяжкого робôтницкого хлѣба?!

Єсть на се спосôбъ дуже добрый и дуже легкій, а нимъ есть еміґрація до Канады. Для Русинôвъ майнерска та фабрична робота повинна бути лише средствомъ а не цѣлею. Мы повиннѣ приходити до Сп. Державъ выключно лишь на тое, щобъ заробити грошѣ, абы було зъ чимъ пôти на фарму. Хто заробить парусотъ долярôвъ та вертае въ старый край, той самохôтъ пхае шию у давне ярмо, але хто иде на фармера на вольну канадійску землю, той розумно дбае не лише за себе але и за свои дѣти.

Въ Канадѣ, о скôлько я знаю, дае правительство кождому чоловѣкови даромъ 160 акрôвъ землѣ (около 113 морґôвъ). Розумѣе ся самому вже треба подбати, щобы поставити собѣ потрѣбнѣ будынки, знаряды ґосподарскѣ и худобу. Безъ сумнѣву зъ початку треба добре працювати, алежь опыхане нѣчо саме не прийде чоловѣкови у ротъ. Абожь въ майнахъ та фабрикахъ не ма тяжкои роботы? А прецѣнь праця на свѣжôмъ воздусѣ, на своѣй власнôй земли и приемнѣйша и лекша и здоровѣйша.

Колижь зважимо усѣ добрѣ наслѣдки канадійскои кольонізаціи, мусимо сказати, що ту бы намъ дорога. На ґрунтѣ не боить ся голоду, не наражаеть ся на калѣцтво та смерть, не утратишь такъ легко свого здоровля, а доросну̂ть дѣти, ты не журишь ся, бо передъ кождымъ стоить знову вôльна земля. Кождый дорослый твôй сынъ знову дôстане окрему фарму и не буде потрѣбувавъ въ нѣкого просити хлѣба.

Отъ до чого намъ треба узяти ся. Отсе найважнѣйша задача еміґраційного дому.

Въ Канадѣ по вѣкъ заховаемо свою руску народнôсть и рускій обрядъ. Рѣчею еміґраційного дому та спôльнои порады буде се, щобы Русины осѣдали густо побôчь себе. Тодѣ будемо мати свои церкви и школы, своихъ ремѣсникôвъ и промысловцѣвъ, тогдѣ допервa сотворимо нову Русь на американьскôй земли.

Я не беру ся теперь за основне оброблене поставленои мною думки, я лишь пôддаю тую гадку читателямъ „Свободы“ и щиро прошу о дописи въ тôмъ взглядѣ. А найперше прошу братôвъ, канадійскихъ Русинôвъ, щобы они описали докладно цѣле свое положене, якъ прійшли до Канады та якъ доси загаздували ся.

Намъ треба знати, якои сумы грошей потрѣбно, щобы могчи вôдразу стати добрымъ ґосподаремъ въ Канадѣ.

Н. С.

Дописи.

47. ЛИСТЪ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Зъ вѣденського парляменту. Зъ нарадъ, якѣ вели ся сими днями въ парляментѣ, годить ся передовсѣмъ згадати дебату надъ наглымъ внесенемъ посла Романчука въ справѣ заснованя руського університета у Львовѣ. Очевидно, що наглôсть внесеня вôдкинено. Послы Романчукъ и Барвѣнській доказували, що въ Русинôвъ е вже тôлько и науковыхъ силъ и студентôвъ, що вони можуть мати свôй університетъ. — Зô стороны, „польського кола“ заявивъ професоръ львôвського університета, Старжиньскій, що Поляки въ прінціпѣ не мають нѣчого противъ львôвського университета, лише теперь еще имъ університета не треба, бо поперше руська наука не розвилась еще такъ высоко, а подруге Русинамъ зовсѣмъ добре на теперѣшнôмъ університетѣ вô Львовѣ. — Те саме, що проф. Старжиньскій, лише иньшими словами, сказавъ міністеръ просвѣты Гартель, котрый загаломъ супротивъ Русинôвъ заховуеть ся такъ, якъ сего жадае собѣ польска шляхта.

Про дѣяльнôсть руськихъ пословъ згадаю еще, що д-ръ Косъ внѣсъ интерпеляцію въ справѣ розвязаня громадськои рады въ мѣстѣ Яворовѣ.

Впрочѣмъ — въ парляментѣ гуки, крики, свисты; папове послы, особливо Чехи й Нѣмцѣ, заховують ся, якъ у коршмѣ. Наряды сходять на сваркахъ мѣжь послами, про поважну роботу й думати годѣ..

Особливо страшну бучу пôдняли Чехи и Нѣмцѣ пôдчасъ нарадъ надъ наглымъ внесенемъ чеського посла Грубого въ справѣ славяньськихъ мовъ на Шлезку, таку бучу, що треба було ажь перервати, а опôсля замкнути засѣдане. Про сю дебату згадаю головно тому, бо въ нѣй говоривъ и польській соціяльный демократъ Дашиньскій, котрый мѣжь иньшимъ сказавъ: „Національный рухъ не е дрôбницею, але проявомъ правдивыхъ потребъ народа. За національною боротьбою криеть ся боротьба о права політичнѣ и суспôльнѣ.“ Мы навели отсѣ слова, бо деякѣ людцѣ вѣчно горлають, що соціялисты хотять „касувати“ народнôсть.

Про будучнôсть парляменга годѣ що певного сказати. Зъ австроугорською угодою, котра теперѣшный кабінетъ найбôльше давила, теперь нема вже чого спѣшити ся, бо угорській президентъ міністрôвъ Сейлъ заявивъ въ угорськôмъ соймѣ, що зъ угодою можна почекати до 1907 р. Чи чесько-нѣмецька языкова спрaва доведе до розбитя теперѣшного парляменга, не знати, бо и Чехи и Нѣмцѣ звычайно горѣжать ся, абы щось выторгувати, а потôмъ знову на якійсь часъ притихають. Вправдѣ чеськѣ послы майже всѣхъ партій выдали вôдозву, въ котрôй заявляють, що на случай розвязаня парляменга будуть переводити новѣ выборы въ спôльнôмъ порозумѣню, але та вôдозва бôльше пострахъ для правительства, якъ серіозный вѣщунъ розвязаня парляменга...

Иньша рѣчь, що довгого житя сему парляментови ворожити годѣ, а вôнъ швидше чи пôзнѣйше мусить упасти, абы зробити мѣсце новому, до котрого прійдуть послы, выбранѣ на пôдставѣ загального и безпосередного права голосуваня, — але заки се наступить, австрійське правительство зробить ще не одинъ карколомный крокъ, абы ратувати теперѣшну ситуацію...

Австрійське судôвництво достало теперь нового тымчасового міністра въ особѣ президента міністрôвъ д-ра Кербера, котрый по уступленю дотеперѣшного мініста Спенсъ-Бодена обнявъ поки-що самъ його теку. При тôй нагодѣ выдавъ д-ръ Керберъ до президентôвъ судôвъ циркуляръ, въ котрôмъ пригадуе, якъ суды повиннѣ обходити ся зô сторонами. Загаломъ д-ръ Керберъ любить выдавати до своихъ пôдвладныхъ рôжнѣ циркулярѣ, въ котрыхъ богато гарныхъ словъ про право и справедливôсть, але дѣлъ нѣ вôдъ д-ра Кербера нѣ вôдъ його пôдвладныхъ не можна дождати ся. Такъ примѣромъ дръ Керберъ, обнимаючи управу кабінета, выдавъ бувъ циркуляръ до політичныхъ властій, въ котрôмъ также пригадувавъ рôжнѣ законы, пôсля котрыхъ власти мають поступати, а мимо того галицькѣ старосты при выборахъ и при страйкахъ нѣ трохи не змѣнили ся, а „справедливый“ д-ръ Керберъ не то, що не карае ихъ, але ще й боронить въ парляментѣ при кождôй нагодѣ передъ закидами галицькихъ опозиційныхъ пословъ...

Зъ москвофільськои „політики“. Сеи осени мало свои загальнѣ зборы въ Самборѣ „Общество имени Михаила Качковского“, москвофільське нѣбы-просвѣтне товариство, котре вôдъ часу свого заложеня въ тôй цѣли, абы робити конкуренцію „Просьвітѣ“ та кирпнити пôдъ нею, нѣчого бôльше не робить, якъ затемнюе головы руськихъ хлопôвъ, выхвалюючи россійськѣ порядки, аґітуючи завзято, пôдлостію и брехнею, противъ Русинôвъ, высмѣваючи руську мову, та пишучи такимъ мѣшанымъ язычіемъ, вôдъ котрого — якъ то кажуть — песъ сейчасъ трѣсъ бы... На тыхъ загальныхъ зборахъ, на котрыхъ — треба се пôднести, хлопôвъ було дуже мало, сварили ся молодѣ москвофілы зô старыми. Пôшло о те, що старѣ хотять еще вдавати Русинôвъ, абы тымъ лекше туманити руського хлопа, а молодѣ радѣ бы вже заявити „во всеуслышаніе“, що вони Москалѣ, тай зачати руського хлопа перерабляти на Москаля. На разѣ старѣ перемогли молодыхъ.

Межи москвофілами есть одинъ хитрый політикъ, дръ Король. Не кричить вôнъ про единство „аднаво русскаво народа“, якъ иньшѣ москвофілы; стараеть ся показати себе передъ Русинами, що вôнъ не такій яркій москвофілъ; однымъ словомъ — грае ролю бôльше старомодного Рутенця, для котрого Русь кôнчить ся надъ Збручемъ, якъ нового москвофіла. Така „політика“ й поплачуе йому. Якъ адвокатъ, мае добрѣ доходы вôдъ хлопôвъ и славу заступника повѣта, есть посломъ до сойму и до парляменга, де належить до руськихъ опозиційныхъ клюбôвъ, Русины, т. е. индиферентный загалъ уважають його патріотомъ... И вôнъ самъ удае патріота, „стоячого надъ партіями“, надуваючи легковѣрныхъ хлопôвъ, а тымчасомъ всею своею політикою стремить ся до того, абы принести користь москвофіламъ.

И такъ д. 13. с. м. здававъ вôнъ въ Равѣ руськôй справоздане посольське, вькотрôмъ выливавъ крокодилячѣ сльозы надъ тымъ, що Русины кривдять москвофілôвъ, и взывавъ до консолідаціи... Про того папка можна сказати хиба: „Самъ жидъ бе и самъ кричить“.. Жалуесь вôнъ, що москвофілôвъ Русины не хотять знати, але нѣ словечкомъ не згадавъ про ту „роботу“ москвофілôвъ, изза котрои Русины мусять зôрвати зъ ними всякѣ зносины...

Въ выборчôмъ окрузѣ Стрый-Дрогобичъ-Жидачѣвъ опорожнивъ ся черезъ смерть ґр. Дзедушицкого мандаiъ до парляменга зъ IV. (хлопськои) куріи, а кандидатомъ на посла е о. Василь Давидякъ изъ Тухлѣ, яркій москвофілъ, котрый навѣть заявивъ, що кандидуе на приказъ москвофільського штабу зô Львова. И думаете, що хто сему спротививъ ся?! Де тамъ! Москвофілъ выавансувавъ на „всенародного кандирата“.. Про сю справу поговоримо зрештою ширше по выборахъ...

Москвофільськѣ студенты зачали выдавати ґазетку, котру охрестили „Живая Мысль“. Мабуть помилили ся при хрещеню, бо ґазетку, котра вже въ першôмъ числѣ набрехала цѣлу копицю про руськѣ школы въ Галичинѣ, треба було назвати хиба брехливою мыслію...

Passaic. N. J.

Сего мѣсяця прилѣзъ до насъ кандидатъ на „біскупа вôдъ дякôвъ“ Иванъ Борухъ та напыхае ся намъ за дяка. Зъ Олифанту прогнали его за пôдле рыте пôдъ парафією та священикомъ, здаеть ся и въ Лансфордъ пôзнали ся на тôмъ дурачку, а теперь вôнъ пробуе, може мы тутъ такѣ дурнѣ, що не спостережемо его глупоты и пôдлости. Остерѣгаю проте всѣхъ чесныхъ Русинôвъ нашои парохіи, нехай женуть его вôдси якъ непевного собаку, бо вôнъ готовъ намъ и тутъ таку збурю учинити, якъ по другихъ плейзахъ, де замѣсть ермолоя спѣвати, намовлявъ людей до царославія та пôдлого москвофульства. Покажѣмъ братя, що мы ще зъ розуму не зôйшли та такимъ бортакамъ за нôсъ водити ся не дамо. Колись хрунь, чого мѣшаесь ся мѣжь насъ „радикалôвъ“? Прочь зъ Борухомъ, дячкомъ дурисвѣтомъ, перехрещенымъ жидкомъ. Що то жидъ своеи жидôвскои натуры нѣколи не покине. И хрести го и масти го, жидъ все останe жидомъ. Будьможь, кажу ще разъ, людмы розумными, щобы зъ насъ не смѣяли ся другѣ. А кождый буде собѣ зъ насъ кепкувати и насъ за нѣчо мати, коли припустимо паршивого барана межи наше стадо.

Ант. К.

New York.

Декотрѣ люде, читаючи „Осу“ казали, що за богато насолило ся тамъ Гладикови, що его змальовано зъ такимъ довгимъ рыломъ. А я скажу, то рыло було ще за коротке, бо славно глупый, „редахторъ“ такъ рые на всѣ стороны, що того може ему позавидовати и найдовша рыйка зъ помѣжь усѣхъ клапоухивъ сотворѣнъ на свѣтѣ.

Слухайте братя и сестры, що той прихвостенъ сѣдоглавого Миротворця выробляе. Є въ Джерзі Сіти славне сестрицтво, до котрого належать выключно нашѣ лемкôвскѣ сестры. Предсѣдателькою есть чесна жена Ст. Калакуки, именемъ Євдокія, щира Русинка патріотка, а при тôмъ Лемкиня чистои крови. 1200 долярôвъ у банку мае се сестрицтво опѣкуе ся хорыми, платить 100 доляъôвъ посмертного, а 2.50 на тыждень въ часѣ хоробы. Чи есть де лѣпша и таньша орґанізація? Кôлькасотъ сестричокъ належить до него, тожь лишь тѣшити ся треба кождому чесному и розумному Русинови изъ за такого дѣла. Але „ґаспадінъ Викторъ“ на кождôмъ кроцѣ доказуе, що е безхарактернымъ ошуканцемъ, котрого Богъ сотворивъ на пересторогу другимъ людямъ, абы видѣли, до чого глупота и пôдлôсть дôйти може.

Чижь се не пôдло, що „редахторъ Брехнѣ“ усѣми силами стараe ся розбити се сестрицтво. По улицяхъ напастуе, переловлюе дѣвчата и зганяе митинґи кажучи, що закладае якесь нове братство. Дня 16-го новембра разомъ зъ другимъ бомомъ Гр. Ґж. заманили кôлька неосторожныхъ дѣвчатъ до галѣ и нужь фундувати та намовляти дѣвчата до пітятики. Притôмъ обидва нуже рыти противъ сестрицтва св. Ольги а намовляти до якогось нового, де „редахторъ Помыйницѣ“ хоче стати предсѣдателемъ.

Слухайтежъ любѣ Сестры Русинки зъ Джерзі Сіти и околицѣ; Той В. Г. се чоловѣкъ звѣстный зô свого неморального житя. Нехай вôнъ собѣ иде до такихъ дѣвокъ, котрѣ загубили свою честь и свôй встыдъ дѣвочій. А мы, чеснѣ дѣвчата зъ сестрицтва св. Ольги вôдзываемо ся до тебе, мазґаю зъ вовчимъ выглядомъ, що якъ будешь до насъ мѣшати ся, та выскубемо до волоска усю щетину изъ твого твердого лоба. Єй Богу, не показуй ся намъ у очи, бо бѣда тя чекае изъ нашихъ бабскихъ рукъ. Мы е чеснѣ Русинки, чеснѣ дѣвчата и жены и вважаемо собѣ за найбôльшу нечесть приставати зъ такимъ лихои славы чоловѣкомъ, якъ ты и твоя кумпанія.

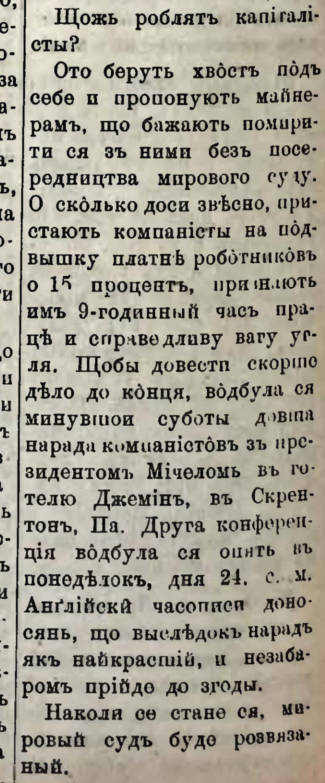
А вы всѣ любѣ Сестры, майтесь на осторожности, абы на васъ не пôшла лиха поговôрка, помѣжь люде. Коли до котрои пристае, закличте полісмена, навчѣть розуму пройдисвѣта. Бо встыдъ и ганьба, щобы мѣжь Лемками выводились оттакѣ поганцѣ.

Одна зъ Лемкинь.

Компаністы змякли.

Коли президентъ Мічелъ скôнчивъ свои зôзнаня передъ страйковою комісією (мировымъ судомъ) въ Скрентонъ, Па., адвокатъ Морфі, котрый боронить робôтникôвъ, зробивъ важне вôдкрыте. Именно вышукавъ вôнъ и вôдчитавъ судѣямъ законъ зъ 1875 р., котрый звучить такъ:

„Выдобуте зъ землѣ угле мае бути важене, а платня майнерôвъ совѣсно пôсля ваги обчислена. За кождый день, въ котрôмъ бы сей законъ бувъ переступленый властителями майнôвъ, мають они заплатити 100 долярôвъ кары“.

Вôдкрыте и вôдчитане сеи людьми и Богомъ позабутои уставы, выкликало мѣжь властителями майнôвъ страшну метушню. Они не можуть нѣякъ доказати, щобы устава була коли небудь скасована, а що буде теперь, наколи правительство схоче еи придержувати ся и обложить ихъ карою. Вôдъ 1875 р. по 100 долярôвъ кары що дня, выйдуть міліоны. Кромѣ того увидѣли компаністы, що передъ опінію загальну выволѣкае мировый судъ богато такихъ тайнъ и фактôвъ, якѣ можуть имъ стати колькою въ боцѣ...

Щожь роблять капіталісты?

Ото беруть хвôстъ пôдъ себе и пропонують майнерамъ, що бажають помирити ся зъ ними безъ посередництва мирового суду. О скôлько доси звѣсно, пристають компаністы на пôдвышку платнѣ робôтникôвъ о 15 процентъ, признають имъ 9-годинный часъ працѣ и справедливу вагу угля. Щобы довести скорше дѣло до кôнця, вôдбула ся минувшои суботы довша нарада компаністôвъ зъ президентомъ Мічеломъ въ готелю Джемінъ, въ Скрентонъ, Па. Друга конференція вôдбула ся опять въ понедѣлокъ, дня 24. с. м. Англійскѣ часописи доносять, що выслѣдокъ нарадъ якъ найкращій, и незабаромъ прійде до згоды.

Наколи се стане ся, мировый судъ буде розвязаный.

Справы „Союза“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный председатель	о. М. СТЕФАНОВИЧЬ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь	Д. Д. ШИРЧЬ, Box 355, Olyphant, Pa.
Головный касіеръ	АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Место-председатель..... М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.

Заст. секретаря............ С. Ядловскій NEW YORK, CITY.

Заст. касіера.................. И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радні:

М. Туровъ.................. Priceburg, Pa.
Мих. Пачута.............. Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ.............. Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь.............. McKeesport, Pa.
Андрей Добошъ.............. Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ.............. Yonkers, N. Y.

Ихъ заступники:

Ал. Горбаль, Мих. Югасъ, К. Кобанъ. А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комісія:

о. Н. Подгорецкій, box 31, Jersey City, N. J.
К. Кирчовъ, 102 Morris Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

Квітъ.

Анастазія Хомякъ одержала зъ касы „Р. Н. Союза“ шѣстьсто доляровъ яко посмертну запомогу по своимъ мужови Григорію, за що складае урядови сердечну подяку.

Mt. Carmel, Pa. Nov. 12. 1902.

Анастазія Хомякъ.

При свѣдкахъ: о. Ст. Макарь, Иванъ Воргачъ.

Оголошене!

Важне для рускихъ дѣвчатъ и женъ!!

Въ мѣсяци грудни (децембрѣ) сего року буде ся пріймати до цѣлого сестричного братства св. Ольги **безъ вступного.** Длятого кому де близше и выгоднѣйше нехай приготуе ся (если що не належить доси до братства) впередъ и зголосить ся особисто о годинѣ 4 пополудни въ недѣлю на мітинґъ або въ Джерсі сіти 21. децембра або въ Нюйорку (гора мѣста) № 1341. евеню А. межи 70 а 71 улицею дня 14. децембра; або въ Нюйорку (долъ мѣста) № 220 East 3 улиця (въ домѣ ч. А. Кашеньского) дня 7. децембра; або въ Бруклинѣ дня 7. децембра № 76 North 6 street; або Bloomfield дня 30. новембра у ч. Анни Ковакъ, 313 Belleville Ave.; або въ Elisabeth, N. J. дня 7. децембра № 11 Washington Ave. (вь домѣ ч. Д. Ґодзя); або въ Hackensack, N. J. на Beech street въ домѣ ч. М. Parka! Мѣсячно выносить 25 центовъ За те членъ по 3 мѣсяцяхъ мае право до 100 дол. посмертного и до $2.50 тыжневои запомоги въ разѣ слабости! Каса сестрична выносить около 1200 дол., прочій маетокъ около 200 дол., числить членовъ около 400! Пріймае ся въ вѣцѣ водъ 8—35 лѣтъ.

Головный Урядъ Братства.

Просимо

Вп. секретаровъ „Союза“, щобы подавали точнй адресы нововступившихъ дорослыхъ членовъ „Союза“, записаныхъ на цѣле посмертне сейчасъ до редакціи „Свободы“: Такъ само просимо подавати намъ якъ найточнѣйше всякй змѣны адресовъ членовъ „Союза“, списъ членовъ суспендованыхъ, выступившихъ, вымазаныхъ, водъѣхавшихъ до краю и умершихъ.

Редакція „Свободы“.

Оповѣщене.

Братство Рож. Прес. Богородицѣ, ч. 16. въ Лансфордъ, Па. скликуе рочный мітинґъ на день 4-го януарія 1903 р. до галѣ подъ рус. церквою. Найперше будуть прочитанй на мітинґу доходы и розходы зъ минувшого року, опосля приступить ся до выбору нового уряду братства, а въ конци буде принимати ся новыхъ членовъ при знижѣню вступного.

Просимо всѣхъ членовъ нашого братства зъ Lansford, Coal Dale, Hauto Nesquehoning, Pa, абы зойшли ся на сей мітинґъ подъ карою 1. долляра.

Братскій урядъ:

Теодоръ Плюта, председатель, Гарасимъ Сидорякъ секр. брастз. Мих. Терешанъ секретарь Р. Н. С.

Братя робôтники!

Трохъ Вашихъ братовъ, честныхъ Русиновъ и членовъ „Союза“ сидить въ арештѣ. Достались они тамъ не за злодѣйство, або за яку другу провину, але за те, що подчасъ страйку боронили роботничу справу. Братя! Жены и дѣти тихъ 3 роботниковъ, хотять ѣсти а ихъ мужѣ и вотцѣ сидять замкненй въ арештѣ! Але ще не конець на томъ, бо компаністы старають ся всѣми силами, щобы они були засудженй на довгй лѣта арешту.

Братя, поможѣть имъ! Сежь не чужй люде, а вашй роднй братя; се не скебы, а юніонй роботники майнеры.

Жертвы присилайте на адресъ редакціи Свободы, Svoboda, Box 418, Olyphant, Pa.

Кожда хоть и найменча жертва буде публично поквитована и за кожду хоть найменчу жертву дякуе вамъ въ имени увязненыхъ вже на передъ

Комітетъ.

— **Бр.** св. Йоана Хрестителя. (Руско-Народный Союзъ ч. 15.) заложене 11. Цвѣтня 1897. Урядники: Ст. Мидянъ председатель. Мих. Котелець заступникъ. Ник. Серединьскій и Ив. Лещишинъ секретарѣ, Ив. Вурштинъ заступникъ, Павло Барна касіеръ. Мих. Палиця и Вас. Юрчакъ опѣкуны хорыхъ, Митро Воробель дверникъ. Мітинги водбувають ся въ кожду Недѣлю по першомъ подъ числомъ 930 Grant St. Buffalo, N. Y

Хрунь.

Подавъ Стефанъ Макарь.

Хочете знати що таке хрунь? Се таке сотворѣне, котре якъ спить мае людску подобу, але якъ ходить, говорить, взагалѣ якъ дѣлае, скидае ся цѣлковито на безрогу худобину. Въ ѣдѣ и напиткахъ не перебирае, але звычайно нюхтеть своимъ рыломъ, дебы то можна попоѣсти и выпити за дармо. На сѣ ласощѣ дасть ся принадити хочьбы самому чортови а пропадае у него навить его, хочь якъ слабо розвинена худобяча совѣсть. Оно тогдѣ не бачить вокругъ себе нѣкого и нѣчо лишь запахъ ѣды и напитку. Тыми ласощами суть звычайно кусникъ питльованого хлѣба, смердяча ковбаса и дреглѣ, горѣвка, пиво а деколи навѣть цигара. Кождый хто се перечитае, догадае ся, що се галицкій хрунь, а до того ще рускій. Тамъ, тобто въ Галичинѣ, головный его барлоґъ и зъ водтамъ вонъ выводить свой родъ. Хрунь е тамъ найбольше чиннымъ подчасъ выборовъ, де вонъ стае паньско-шляхотскимъ приятелемъ, его помочникомъ въ оббризґуваню своимъ болотомъ Русиновъ и рускои справы. Хруня можна довести до невымовнои втѣхи и зарозумѣлости, коли позволить ся ему усѣсти на хвцльку зъ якимъ польскимъ шляхтичомъ. Тогдѣ до него не приступай, вонъ тогдѣ на одно моргнене паньского посѣпаки готовъ убити навить свою родну маму. Де коли и хрунь мае тамъ свои прикрй и нещасливи хвилѣ а именно тогдѣ, коли за свое хрунѣвство обôрве букомъ по рылѣ або делѣкатнѣйше харкне ему хтось зъ погорды въ его хрунѣвску морду. Але се нѣчо. Хрунь обôтре харкотине зъ морды, почухае ся въ зболѣле мѣсце и каже що не потерпѣвъ шкоды анѣ на чести анѣ на тѣлѣ. Єслижь знае хто ему нанѣсъ сю зневагу то вживати буде всѣхъ своихъ подлыхъ хрунѣвскихъ средствъ а стане мстити ся не только на своимъ неприятелеви, але на его родинѣ, знакомыхъ, приятеляхъ, сусѣдахъ, товариствахъ, до котрыхъ той належить а навить на тыхъ, зъ кимъ бы той ставъ деколи до бесѣды.

Хрунь се порода, розпложена и годована штучно галицкими польскошляхоцкими верховодами. Здавалось бы що его не можна перевести до другого краю, що деинде въ водмѣнномъ подсоню вонъ бы загинувъ, але помылявъ бы ся той грубо, хтобы таке думавъ. Рускій хрунь годенъ розплодити ся хоть бы на мѣсяцеви. Вонъ лишь змѣнить трохи свой зверхный выглядъ, свое поведене, приноровить ся цѣлковити до даныхъ обставинъ, до даного краю, и водъ того краю бере вонъ свою науку. Въ Америцѣ зачинае вонъ такожъ подносити свое рыло, але хрунь зо Сп. Державъ, чинить се одробиночку водмѣнно водъ хруня канадійского або бразилійского. У насъ, въ Злученыхъ Державахъ, розплоджують его и годують хрунѣ высшои трохи породы, що залюбки валяють ся то въ московскомъ, айрискомъ або мадярскомъ болотѣ. Ти хрунѣ навить чистои воды не на пили бы ся зъ тамтыхъ краѣвъ. Они кажуть, що намъ треба зъ водтамъ брати якъ найпоганѣйше болото и всѣмъ Русинамъ порядно въ нѣмъ качати ся а то навить и грузнути хочь бы по саму шию. Тогдѣ намъ не буде нѣ „болѣзни нѣ печали но жизнь безконечная!“

Щобы каждому було яснѣйше, що таке американьско-рускій хрунь, я позволю подати читателямъ образець такого хруня а тымъ часомъ вы всѣ хрунѣ малй и великй, що купаете ся по смердячихъ баюрахъ, наставляйте свои рыла, най я пригляну ся вашимъ мордамъ, щобъ не вчинити заводу моимъ читателямъ а представити васъ посля спроможности вѣрно.

* * *

На имя було ему Микита а люде прозвали хрунемъ. Зразу гнѣвавъ ся, коли его хто величавъ подобнымъ, згорднымъ прозвискомъ, а на слабшихъ водъ себе навить мстивъ ся, якъ лишь могъ, та коли згодомъ чеснѣйшй почали водъ него сторонити мовъ водъ пошести, вонъ шукавъ собѣ товариства помѣжь чужими або выхвалювавъ ся передъ „ґрінорами,“ що вонъ може та якъ его всѣ лякають ся. Тй похвалы самого себе можна було вчути водъ него тогдѣ, коли подпивъ и звычайно выходили они досить вѣрнй, що цѣлковито характеризовали его хрунѣвску вдачу. Разъ подчасъ парафіяльного пікніку, коли Микита подхмеливъ собѣ здорово а не могъ знайти охочихъ, щобъ стали зъ нимъ до бесѣды та слухати его перехвалокъ, ставъ выкрикувати на комітетовыхъ пікніку, ганьбивъ музику, що не добре грае, ганивъ напитки и ѣджене, коли приступило до него кольконхъ громадянъ и заповѣли ему, що якъ не втихне то достане по рылѣ, вонъ усунувъ ся до угла салѣ. Тамъ стоявъ хвилинку насупленый, видко розважувавъ, що своею капітуляціею подкопае свою великость у „ґріноровъ“, що ихъ було досить на пікніку. Треба було ратувати свою хрунѣвску повагу. Оглянувшись вокругъ себе спинивъ свой зоръ, на купочцѣ молодыхъ хлопцѣвъ, що повбиранй убого стояли приглядаючись забавѣ. Не ѣли они богато анѣ не пили, бо якъ початкуючй роботники, не мали ще за що. Се були „ґріноры“. До одного зъ нихъ звернувъ ся Микита:

— Ты якъ называешь ся?

— Проць — водповѣвъ несмѣлымъ голосомъ „ґріноръ“.

— Хочешь що выпити? — пытавъ поважнымъ, розказуючимъ голосомъ Микита. Проць здвигнувъ раменами та выщкиривъ лишь зубы — Чому нѣ!

— То на тобѣ грошѣ, принеси пива и сиґаровъ для собе и для мене.

Проць сповнивъ приказъ Микиты. Коли оба выпили пиво и закурили Микита водозвавъ ся перший:

— Сомаре якйсь! Ґадають, що я ихъ бою ся! Якъ хочу то лишь свисну а зъявить ся цѣла гурма полісмановъ и всѣхъ ихъ поарештуе..

(Дальше буде.)

На увязненыхъ страйкеровъ рускихъ зъ Олифанту жертвували.

Въ Rural Valley, Pa.	
Гр. Сембратъ	50
Йос Товарь	25
Сем Сембратъ	50
Ив. Сабодь	25
Ив Чундакъ	5
Фр. Якубекъ	25
Ст. Чентер й	25
Йос. Лаба	25
Петро Шевтакъ	1.00
Тікеты купили:	
Олекса Боданъ за	1.00
о. Ант. Мглей душпаст. зъ Lindsey, Pa.	1.00
Николай Такачъ учитель „	1.00
Разомъ прійшло	$6.50
Въ Buffalo, N. Y. жертвували на руки ч. Ник. Серединьского:	
Стеф. Климъ	25
Анд Голутякъ	50
Ант Вацлавскій	25
Стеф. Зиньчакъ	25
Ив. Шафранъ	25
Пет Лещишинъ	25
Ив. Лещишинъ	25
Мих. Зиньчакъ	25
Йос. Черкасъ	50
Мих. Кавовко	25
Ф. Кролинъ	50
Ив. Мигаль	25
Ив. Быганко	25
Анд. Трайгуба	20
Ант. Ракъ	25
Юрко Горохъ	20
Ал. Крестина	25
Анд Олѣяръ	25
Ив. Гарапусъ	50
Покупили тікеты:	
Ник. Серединьскій	1.00
Ив. Горохъ	1.00
Пов. Барна	1.00
Анд. Струсъ	1.00
Ив. Мигаль	1.00
Ос. Черкасъ	1.00
Разомъ прійшло зъ Бофало	$11.65
Въ Олифантѣ жертвували або покупали тікеты:	
Микита Колодѣйчикъ	1.00
Націй Розенфельдъ	1.00
Антахъ Ілиньскій	1.00
Йосифъ Колодѣйчикъ	50
Иванъ Мосцѣвскій (старшій)	1.00
Иванъ Войтовичъ	50
Прокопъ Нестерякъ	50
Разомъ	$5.50
Вже квітована сума	282.48
Зобрано доси всего	$306.13

ВСЯЧИНА.

Галицкй жиды.

Посля остатнои переписи выносила людность жидовска въ Галичинѣ 806.262 особъ. Зъ того числа удержуе ся 10 проц. т. є. 80.000 зъ рольного господарства. Однакъ лишь кольвасотъ є правдивыхъ жидовскихъ хлѣборобовъ, що управляють власными руками власну землю водъ 8 до 10 морґовъ; 1656 особъ арендують чужу землю, около 1000 дѣдичать 40 до 50 морґовй обшары, а кольвасотъ жидовъ суть властителями большихъ посѣлостей. Тй послѣдний займають ся не лишь управою землѣ, але и годовлею худобы и мають горальнѣ. Поменшй жидовскй властителѣ землѣ выробляють заразомъ масло, сыръ и возять на продажь до поблизькихъ мѣсточокъ. Станъ тыхъ 80.000 особъ є въ матеріяльномъ значѣню цѣлкомъ добрый. — По мѣстахъ проживае около 200.000 жидовъ, котрыхъ не можна назвати бѣдными, а навѣть богато зъ нихъ зачисляе ся до богачѣвъ. Суть то камяничники, банкиры, дисконтеры, капіталисты, купцѣ, реставраторы, готелісты, шинкарѣ и иншй, а дальше адвокаты, лѣкарѣ, аптикарѣ, инжинеры и будôвничѣ. — Около 300.000 жидовъ тяжко боре ся о свой бытъ. До нихъ належать: дробнй купцѣ, торговцѣ, факторы мѣскй и сѣльскй и ремесники. Послѣднихъ є 36.320, та переважно безъ роботы. — Крайныхъ бѣдаковъ є около 200.000. Жидовскй дневники выказують, що цѣла та маса бѣдаковъ удержуе ся зъ милостынѣ. Числячи на жидовску родину по 7 головъ, выпадае, що 20.500 родинъ удержуе ся зъ прошацтва. Такъ батьки, якъ потомство, нѣчого не роблять, лишь жебрають. Большость, се вандровнй жебракй. „Гарне“ се заняте зове ся „вандровкою по краю“. Дѣти, запытанй о заняте батька, не встыдають ся водповѣсти, що „ходить по краю“. Прошаки покидають домъ на цѣлый рокъ, мандрують по селахъ и мѣстахъ, а водъ часу до часу пересилають троха грошей до дому. — Сконстатовано при послѣдной переписи, що жиды н о разъ численнѣйше еміґрують зъ Галичины. Въ послѣдномъ десятилѣтю (водъ 1890 до 1900 р.) жидовска людность въ Галичинѣ зросла лишь є 5 проц., коли християньска побольшила ся о 10 проц. А що натуральный приростъ жидовскои людности цѣлкомъ не є меншій, противно, є навѣть большій, то жь вказана рожниця походить зъ розмѣрно численнѣйшои еміґраціи жидовъ.

ДЕ ПОДѢЛИСЬ ГРОШѢ?

Свого часу о. Обушкевичъ, будучи еще въ Mayfield, Pa. оголошувавъ публично въ „Свободѣ“ и „Ам. Р. Вѣстнику“ умилительну просьбу до всѣхъ Русиновъ въ Америцѣ и братей Славянъ, щобы складали добровольнй жертвы на руску церковь въ Устю Рускомъ въ Галичинѣ. Кромѣ сего о. Обушкевичь поустановлявъ умысныхъ въ той цѣли колекторовъ, котрй мали колектувати на тую цѣль по рожныхъ мѣсцевостяхъ въ Америкѣ. Понеже, о скôлько намъ звѣстно, о. Обушкевичь не здавъ публично справоздания зъ тои зборки и понеже деякй люде звертались до насъ зъ запытанемъ въ сѣй справѣ, проте пытаемо о. Обушкевича, чи зобравъ якй грошѣ на руску церковь въ Устю Рускомъ и скôлько, а такожъ що зробивъ зъ тыми грошими?

Купуйте книжки!

Грошѣ присилайте напередъ.

За пересылку платимо самй.

Апостолы и евангелія	35
Американьскій шляхтичъ	15
Ближній, оповѣданя	1.00
Боднарôвна	15
Бесѣды про часы козацкй	75
Безъ працѣ, казка	20
Борба клясъ	10
Букварь угроруский	10
Багнітки	10
Библія мала	30
Байки молодшимъ и старшимъ	25
Богацько галасу зъ нечевя, комедія	70
Величина и будова звѣздного свѣта	5
Возанкъ Генцель	80
Великій Изборникъ	$4.00
Весела книжочка зъ образками	.0
Вôдкрытя Америки	10
Гуморестика	10
Гамлетъ	90
Голодъ. Кн. Гамсуна	1.00
Дива Папъ,	80
Доглѣды въ поля статистики	10
Думы и прѣ	80
Духъ часу	80
Дезертиръ, Ковалева	60
Де що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що про землю	10
Дивнй пригоды Комаха Сантвина	25
Енеїда Котляревского	50
Економічне положене руськиx селян в Угорщині, В. Егана	10
Зъ терпинъ и низинъ	1.50
Зъ села	20
Записки школяра	20
За батька, драма	25
Іван Гус, гуртовий спів, Лисенка	50
Календарь для Ам. Русиновъ (1902)	50
Календарь Православный буковиньскій (1902)	40
Календар шкôльний 1902	20
Кльод Ґе	10
Казки Андерсена	25
Казки Толстого	20
Коваль Бассімъ	60
Катехизмъ	10
Колядки и щедрôвки	10
Казки Ґрімôвъ	25
Казки Ґрімôвъ опр.	40
Казки народнй	25
Казки народнй опр.	40
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Капиталъ и праця	10
Камяна душа	10
Карби — гуцульскі новелі	30
Кухарка руска	70
Казка про жида	10
Лихий попутав, опов. Мирного	20
Лис Микита	50
Лихій день, комедія	10
Луць Заливайко	15
Молитвенникъ для дѣтей	10
Молитвенникъ для дѣтей	20
Микола Палкинъ	10
Нечитальникъ	50
Нашй звѣрята	25
Народнй казки	25
На добродѣйнй цѣли, комедія	35
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русиновъ	18
Нарід в неволі	10
Наталка Полтавка	20
Образки для дѣтей за оденъ	1 ц.
Оповѣданя Марка Вовчка	30
Оповѣданя С. Макаря	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя Стороженка	10
Оповѣданя для дѣтей	20
Опришок Яношік	25
Пригоди Дон-Кіхота	40
Пѣснословець	40
Повѣсти Устіяновича	80
Протестъ галицкихъ Русиновъ противъ мадярского тысячолѣтія	10
Про вôдступники вôдъ рос православія	10
Покарана лож, комедія	10
Повѣсти Федьковича	20
Подорож до краю великанів	25
Паньскі жарти	30
Рускій спѣванникъ брош.	40
оправл.	50
Розказы про силы природы	10
Русини пряшівскої епархії	35
Розмова Поляка зъ Русиномъ	10
Свекруха, комедія	30
Словарь російско-укр. (4 томы)	6.00
Сім казок	60
Словаки чи Русины	40
Тарасъ Бульба	80
Творы Ст. Руданьского	50
Тымко Гаврилюкъ	15
Хмельницкій и Хмельнищина	15
Чума горѣлчана	30
Читанка для III. клясы	40
Читанка для IV. клясы	60
Якъ повставъ свѣтъ?	15
Яблочникаръ, комедія	15
Як козам роги виправляють?	10

Замовляйте только тй книжки, котрй тутъ поданй.

SVOBODA, Box 418, Olyphant, Pa.

ОТВОРѢТЬ ОЧИ

И ЧИТАЙТЕ, А ЩО ЧИТАЄТЕ, ТО СОБѢ ДОБРЕ ЗАУВАЖАЙТЕ.

Хто собѣ тіи стрôчки зауважае, той буде мати зъ того хосенъ.

Єсли сте хори, уважайте, якому лѣкарови дасте ся лѣчити. Суть лѣкарѣ, которѣ выдають ся за краєвыхъ лѣкарôвъ и выхваляють ся, же лишь они вмѣють Русинôвъ лѣчити. Такѣ лѣкарѣ звычайно лѣчать краянôвъ и побирають вôдъ нихъ великѣ грошѣ, але имъ непомагають, бо не[вмѣ]ють.

Незважайте на [похв]алы, що вôнъ учивъ ся [въ] Вѣдни, въ Парижи, Льондонѣ а ще може и въ Трінідадѣ, бо то є лишь хитрôсть, черезъ котру зловити хотять легковѣрныхъ краянôвъ, и ихъ тяжко заробленѣ долляры.

Єсли потребуете лѣкарскои помочи, удайте ся до добре звѣстного и вправленого лѣкаря, котрый вже тысячи и тысячи людей уздоровивъ, и котрый доказавъ, що заслугуе на довѣріе и добре имя, котрымъ вôнъ тѣшить ся и то є

Професоръ Коллинсъ.

Той славный, ученый, котрый мае незвычайну способнôсть духа и велику вправу въ лѣченю, лѣчить всѣ, якъ внутренѣ такъ и внѣшнѣ хоробы съ якъ найбôльшимъ успѣхомъ. Особливу увагу звертае такихъ пацієнтôвъ, котрѣ були лѣченѣ тыми выхвалеными лѣкарями, що вєьо лѣчать, але ничь невылѣчать.

Професоръ Коллинсъ заложивъ великій уставъ на лѣчене хорыхъ пôдъ именемъ:

Prof. Collins New York Medical Institute.

Той лѣкарскій уставъ выробивъ найлучше имя въ цѣлôй Америцѣ; идѣть где небудь, всюды учуете споминати его имя. И всюды знайдете людей, котрыхъ Проф. Коллинсъ зъ многихъ [р]ôжныхъ хоробъ уздоро[ви]въ.

Єсли вась инши лѣкарѣ не[мо]жуть вылѣчити, удайте ся [з]ъ довѣріемъ до Професо[р]а Коллинса. Вôдвѣдайте его [ос]обисто, єсли можливо, або [пи]шѣть до него по руски. [Вô]нъ зъ опису вашои слабо[с]ти пôзнае що вамъ хибуе и [м]ожете бути певнѣ, що вась [в]ыкуруе. Въ случаю єсли [б]ы була ваша слабость не[в]ылѣчимою, вôнъ вôдъ вась [а]нѣ цента неприйме.

Невыкидайте грошей невы[с]тавляйте свое здоровле на [н]ебезпеченство, але єсли сте [х]орѣ, пишѣть безъ намыслу [д]о Проф. Коллинса. Єсли [в]ôнъ вамъ не поможе, то не[п]оможе вамъ нѣкто, анѣ навѣть сто инших „знаменитыхъ" лѣкарôвъ.

Незважайте на фальшивѣ оголошеня иншихъ лѣкарôвъ. То ничь незначить [е]сли хвалить ся зъ вôдки прибувъ, и где вôнъ бувъ, и [г]де учивъ ся, але то єдино [з]начить, що вôнъ знае.

Єсли немаете доброго здо[р]овя, вôдповѣдайте на слѣ[д]уючѣ пытаня и зашлѣть се [н]а адресу Проф. Коллинса:

Кашлете?
Вомѣтуєте?
Худнете?
Маєте вытокъ?
Зле ся чуєте?
Маєте гостець?
Болить вась бôкъ?
Чи вась чоло болить?
Маєте розвôлнене жолудка?
Чуєте ся змучеными?
Чи вамъ тече зъ ухъ?
Маєте злый апетитъ?
Чи вась въ горлѣ палить?
Маєте бѣлѣ уплавы?
Чуєте тиснене?
Чи сте слабого взроку?
Чи маєте короткій вôддыхъ?
Чи вась по ѣдженю болить?
Маєте твердый стôлець?
Чи ся вамъ крутить голова?
Трясуть ся вамъ руки?
Чи ся легко зворушуєте?
Чи вась свербить скôра?
Сильно вамъ бє ся серце?
Чи чуєте на нѣмъ тягарь?
Маєте нечистый языкъ?
Чи вась спане скрѣпляє?
Чуєте бôль въ костяхъ?
Маєте бôль въ плечахъ?
Чи вась рѣже при моченю?
Чи маєте корчѣ въ жолудку?
Чи ваше тѣло є мягке?
Чи маєте хоробу матицѣ?
Чи легко ся лякаєте?
Чи часто ся перестуджуєте?
Чи маєте неприємный потъ?
Чуєте, що маєте зафляґмлене горло?
Маєте выразливѣ хоробы?
Чуєте зиму въ неркахъ?
Чуєте порожнôсть въ головѣ?
Чи чуєте, же маєте горячу кровь?
Чи чуєте, же маєте легку голову?
Чи чуєте ся бути цѣлкомъ розпаленымъ?
Бачите камѣнчики въ мочи?
Чи чуєте всегда оспалôсть?
Чи потять ся вамъ ноги?
Чуєте бôль на верху головы?
Чи сте рано змученый?
Палить вась хребтова кôсть?
Неможете рано ѣсти?
Течуть вамъ слины зъ устъ?
Маєте слабу хребтову кôсть?
Ходите сгорбленый?
Бридить ся вамъ, коли ѣсте?
Чуєте ся слабымъ и роздражненымъ?

Проф. Коллинсъ мае многѣ тысячѣ листôвъ вôдъ уздоровленыхъ хорыхъ, котрѣ дякують ему горячими словами за уздоровлене. Тутъ подаемо вытягъ зъ кôлькохъ листôвъ.

Проф. Коллинсъ є найлѣпшимъ лѣкаремъ, якого я пôзнавъ въ житю. Уздоровивъ мене зъ хоробы жолудка.
Андрѣй Пирила.

За бôльше рокôвъ терпѣла я на такъ звану жѣночу хоробу. Проф. Коллинсъ уздоровѣвъ мене, коли другѣ но могли мене уздоровѣти.
Берта Зукаличъ.

Пробувавъ я лѣчитись у многихъ лѣкарѣвъ, бо я самъ терпѣвъ на груднy слабôсть за много лѣтъ. Але тôлько [к]ажу, же Професоръ Коллинсъ заслугуе похвалу.
Михаилъ Милеръ.

Великѣ грошѣ коштували мене выхваленѣ доктори, але не помогли менѣ. Проф. Коллинсъ уздоровивъ мене.
Антôнъ Фирчакъ.

Хто є хорый, нехай лишь напише Проф. Коллинсови а може бути спокôйный. Є се одинокій лѣкарь, котрый єсли що скаже, то се и зробить.
Марія Полякъ

Уставъ є вôтвореный кождого дня вôдъ 10 рано до 1 год., а по полудни вôдъ 2 до 5. Въ недѣлю тôлько вôдъ 10 рано до 1 по полудни.

Пишѣть въ якôй нибуть мовѣ пôдъ адресою:

Prof. Collins, NEW YORK MEDICAL INSTITUTE 140 West 34th St., New York